

TEKNOLOGIA

Behiak zer dira?

DIANA FRANCO

Gizakiok badugu gure kabuz ikasteko gaitasuna, badirudi gure espeziearen arrakastaren arrazoietakoa bat hori dela. Badirudi gaitasun hori, norbere kabuz ikastea, badutela ere adimen artifizialek. Gaitasun horrekin batera, badirudi adimen artifizialek gure ikasteko zenbait akats ere jaso dituztela. Nik behintzat badut arazo hori, askotan informazio gutxiarekin konklusio bat ateratzen dut, lasterbidea bilatzen dut. Horren inguruan, *Quanta Magazin*-ean irakurri dut Anil ananthaswamyk idatzitako artikuluan jartzten duen adibidea: "Zenbait adimen artifizialek belar gainean dagoen animalia bat behia dela adierazi izan dute, euren kabuz ikasi dutenean". Hau da, ahalegin txikiena egiteko diseinatuak izanda, lasterbidea, errealitatea modu faltsuan ulertu izan dute.

Eta konturatu naiz badela gauza bat ikasteko prozesuan adimen artifizialietatik bereizten gaituena: bizipenak.

Nolabait, adimen artifizialek ikasteko duten modua bizipen bat duen konplexutasunetik urrun dagoela iruditzen zait (momentuz). Adimen artifizialak kutxa itxietan daude: haizea, usaina, mugimendua, soinua, begirada, ukitzea, harremana... falta zaie (momentuz). Bizipena zelaian egotea da, animalia ikustea, ukitzea, berekin harremana izatea... Abstrakzioa bizipenarekin desagertzen da, gure ikasteko modua gure gorputz bizidunarekin lotuta aberatsagoa eta zehatzagoa da. Bitartean, adimen artifizial bat, gaur egun behintzat, behiaren esperientzia txikia izaten ari da.

Hausnarketa horrekin, burura datorkidana gure haur eta gazteei bizipen bidezko hezkuntza bat gerturatzea da, euren gorputz bizidunak tokian tokiko errealitateetara lotuko dituztenak, bertan boteretzeko eta bertako gertaerak eta beharrak hobeto ulertu eta eragiteko ahalmena izan dezaten. Ezer berririk ez, baina oraindik ere eraginkorra. Bizipenik gabeko hezkuntza bat baliatzen badugu, gure haur eta gazteak hezkuntza adimen artifizial baten entrenamenduaren mailara gerturatuko ditugu. ●

NAZIOARTEA

Ume beltzak jipoitzera animatzen?

AXIER LOPEZ

Finlandiako presidenteorde, Ogasun ministro eta Finlandiarren Alderdi ultraeskuindarreko lider Riikka Purra holakoak idatzi zituen 2008an: "Hain nago gorrotoz eta amorrus beterik, nire aulkian urteko zorian bainago. Jainko maitea, zer egiten diozu nire psikeari, Islam?", "Pistola bat emango balidate, hurbileko trenean ere hildakoak egongo lirateke", "Helsinki bazuadete, norbaitek eskaleei txistua bota eta ume beltzak jo nahi?", beste hainbat astakeriaren artean.

Jussi Halla-ahoren alderdikidearen blogean idatzi zituen. Garai hartan Halla-aho zinegotzia zen Helsinkin. Blogeko idazkiak direla eta, arraza-gorrotoa sustatzeagatik zigortu zuen Halla-aho Auzitegi Gorenak 2012an. Halere, eskuin muturreko alderdiko buru izendatu zuten 2017 eta 2021 artean, eta gaur egun Finlandiako Parlamentuko presidentea da Jussi Halla-aho.

Riikka Purraen aldarrikapen arrazista horiek beste krisi bat eragin dute duela hilabete eskas osatu zuten eskuindarren arteko koalizio gobernuan -Espainian PPK eta VOXek amesten dutenaren modukoa-. Halere, ez da lehen aldia xenofobo hauek ipurdi bistan geratu direna. Ekainean Vilhelm Junnila izendatu zuten Ekonomia ministro, baina bi aste baino gutxiago iraun zuen karguan. 2019an, diputatua zela, Aliantza Nazionalista erakunde neonaziak antolatutako ekitaldi batean parte hartu zuela jakitera eman zen, eta beste hainbat kontu ilun leporatu zioten, tartean 'Heil Hitler'

leloarekin txisteak egitea edo sare sozialetan esbastiken irudiak argitaratzea. Parlamentuan konfiantza moztio batetik bizirik atera bazen ere, azkenean dimisioa eman behar izan zuen, klima krisiari aurre egiteko "emakume afrikarren abortu masiboak" eskatu zituela zabaldu zenean.

Baina kontua ez da hor amaitu. Willem Rydmanek ordezkatu zuen Junnila. Rydman Koalizio Nazionalen Alderdiko -azken hauteskundeak irabazi dituen alderdi kontserbadorea- kidea izan zen iaz arte. Orduan kazetaritza-ikerketak batek zabaldu zituen hainbat neska neraberren salaketa matxistak Rydmanen aurka. Rydmanek aterpea bilatu zuen eskuinerago joanda, alderdiz aldatu zen, hauteskundeetan Finlandiarren Alderdiarekin aurkeztu eta egun Ekonomia ministroa da.

Riikka Purraen kasura itzulita, presidenteordeak esandakoak aitortu ditu, baina justifikatu ditu esanda duela 15 urteko kontuak direla eta artean politikan sartu gabe zegoela. "Testuingurutik aterata daude", dio. Barkamenak ez du saihestu nazioartean ere tentsioa sortzea. NATOk Lituaniari egindako goi-bileran, Turkiari barkamena eskatzeko adierazi diote Finlandiari, Turkiako etorkinak "tximino" gisa definitu zituelako Purra.

Lehen ministro Antti Petteri Orpo pozik geratu da bere gobernuakide nagusiaren azalpenekin. Beraz, ardi-larraz mozorrotutako otso arrazistek jarraituko dute zuzentzen eskandinaviar sozialdemokraziaren erreferentetako izandako lurraldea, eta egun NATOren azken fitxaketa dena. ●